

Juni 2024

Halvering av utsläppen till 2030

Uppföljning av arbetet inom
Klimatarena Stockholm

Ett initiativ av

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Innehåll

Förord	3
Bakgrund om uppföljningen.....	4
Sammanfattande resultat och analys	5
De har svarat på uppföljningen av 2023	8
Organisation, möjligheter och hinder för att nå klimat- och hållbarhetsmål	9
Så här ligger offentliga aktörer till i förhållande till sitt klimatlöfte.....	10
Så här ligger byggherrar / fastighetsägare / förvaltare till i förhållande till sitt klimatlöfte....	11
Så här ligger entreprenörer till i förhållande till sitt klimatlöfte.....	16
Så här ligger konsulter och arkitekter till i förhållande till sitt klimatlöfte.....	20
Hur går det för övriga aktörer att halvera utsläppen till 2030?	22
På vilket sätt har deltagandet i Klimatarena Stockholm påverkat ert arbete?.....	24
Bilaga 1 – Sammanställning av fritextsvar	26

Förord

I denna rapport presenteras en första nulägesbild över hur Klimatarena Stockholms deltagare förhåller sig till det klimatlöfte som de skrivit under. Klimatlöftet är en målsättning om att alla bygg- och anläggningsprojekt i Stockholms län byggs eller byggs om klimatneutralt samt förvaltas resurseffektivt senast år 2030. Klimatlöftet är anpassat utifrån de olika aktörernas rådighet och förutsättningar.

Klimatarena Stockholm är ett gemensamt initiativ av Region Stockholm och Länsstyrelsen i Stockholms län. Syftet är att effektivisera och strukturera samverkan mellan länets företag, kommuner och akademi för att öka takten på klimatomställningen i Stockholms län. Som deltagare på Klimatarena Stockholm samarbetar organisationer för att ligga i linje med Parisavtalet och ambitionen är att gå före inom olika fokusområden.

Över 100 organisationer från hela bygg- och anläggningssektorn i Stockholms län har så här långt skrivit under Klimatarena Stockholms klimatlöfte. Att förändra arbetssätt innebär att omställningen behöver ske på olika nivåer och i olika sammanhang. På Klimatarena Stockholm sker arbetet i de olika arbetsgrupperna för cirkulär planering, återbruksmarknad, anläggning, klimatberäkningar och klimatsmarta material. Arbetssätten varierar beroende på vad arbetsgrupperna prioriterar att göra. För det är deltagarna som bestämmer innehållet. Sedan starten 2022 har över 40 arbetsgruppsträffar genomförts och det är inte bara snack utan också verkstad.

Inom området klimatberäkningar har exempelvis en expertgrupp i samarbete med HS30 tagit fram anvisningar om hur man beräknar klimatpåverkan från nybyggnation och markarbete samt en vägledning för klimatberäkning av renovering, om- och tillbyggnation (ROT). Med hjälp av anvisningarna ska det bli lättare att göra klimatsmarta och resurseffektiva val. Arbetsgruppen för klimatsmarta material har genomfört en seminarieriserie om olika byggnadsdelar från grund och stomme till innerväggar. Arbetsgruppen för återbruksmarknad har tagit fram svar på olika återbruksmyter och visar på att det visst är möjligt att återbruka byggmaterial.

Arbetsgruppen för cirkulär planering har tagit fram en guide för att minska klimatpåverkan och öka resurseffektiviteten i markanvisningar. Guiden publiceras inom kort. Utöver det samarbetar 14 organisationer inom det tre år långa projektet "Klimatarena Stockholm bygger cirkulärt" som delvis finansieras av den europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). Syftet är att utveckla verktyg för att skala upp cirkulärt byggande i organisationer samt i stadsutvecklings-, bygg- och anläggningsprojekt i Stockholms län. Lösningarna ska därefter spridas till hela Klimatarena Stockholm och branschen i större skala över landet.

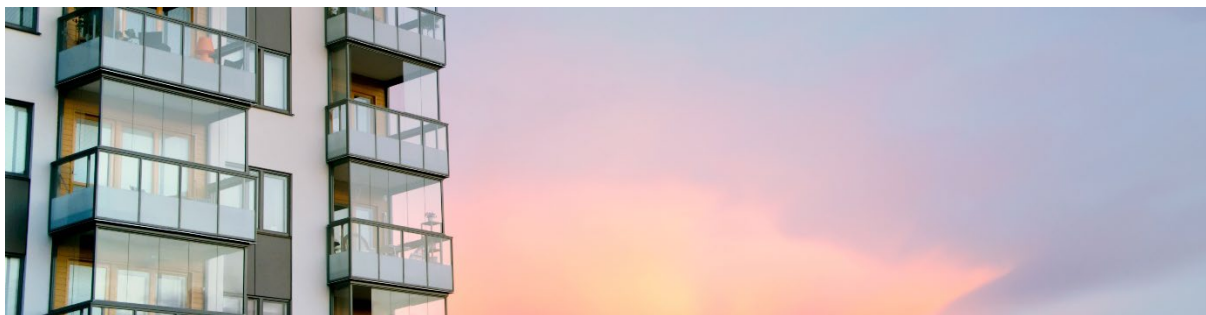
I skrivande stund pågår arbete inom Klimatarena Stockholm för att klargöra hur en översyn av klimatlöftet skulle kunna gå till och hur deltagarna ska involveras på bästa sätt. Bakgrunden till översynen är införandet av Green Claims Directive, EU-kommissionens lagförslag som syftar till att säkerställa att konsumenter får tillförlitlig, lättförståelig, jämförbar och verifierbar miljöinformation. När direktivet genomförs får en organisation inte kalla sig klimatneutral om det saknas verifierbara belägg för det.

Vill du vara med i omställningen?

Välkommen att kontakta oss!

Processledningen för Klimatarena Stockholm

25 juni 2024

Bakgrund om uppföljningen

Under våren 2024 har Klimatarena Stockholms klimatlöfte följs upp för första gången och avsikten är att en uppföljning ska genomföras regelbundet. Resultatet från 2023 kan därför ses som ett första nuläge som ska göra det möjligt att visa på en förflyttning kommande år. I denna rapport sammanfattas resultat och analys av 2023 års uppföljning av klimatlöftet.

Syftet med enkäten är att

- Visa på hur deltagande organisationer på Klimatarena Stockholm förflyttar sig mot målet om en klimatneutral och resurseffektiv bygg- och anläggningssektor i Stockholms län 2030.
- Samla in och lyfta fram lärande exempel.
- Bidra till utvecklingen av innehållet och samarbetet på plattformen Klimatarena Stockholm.

Enkäten är strukturerad efter klimatlöftets delmål med olika sektioner som berör olika aktörsgrupper¹. Uppföljningen fokuserar på projektnivå dvs. bygg- och anläggningsprojektens klimatpåverkan, inte organisationens klimatpåverkan som helhet. Uppföljning av bygg- och anläggningsprojekt (delmål för byggherrar och fastighetsägare) berör endast projekt i Stockholms län.

De flesta frågorna i enkäten är frivilliga som en följd av att klimatlöftet är frivilligt. Det innebär att det har varit möjligt att lämna vissa frågor i enkäten obesvarade. I enkäten beskriver aktörerna vilka aktiviteter de genomför och hur de arbetar med frågorna kopplat till klimatlöftet i dagsläget. På uppdrag av Klimatarena Stockholm har WSP sammanfattat och gjort en analys av resultatet med en bedömning av nuläget för de olika aktörsgrupperna.

Arbetet har utförts i nära samarbete med processledning, Johanna Lampinen Dunér, för Klimatarena Stockholm. Från WSP har Victoria Stigemyr Hill (uppdragsansvarig), Emma Karlsson, Eva Kultje, Sara Borgström och Mikaela Lenz utfört arbetet.

¹ I enkäten fick aktörerna på egen hand välja vilken aktörs klimatlöfte de skrivit under. De flesta aktörerna har valt det klimatlöftet som de skrivit under men det finns 12 aktörer som valt annat löfte än som de skrivit under. Sex aktörer har inte skrivit under ett aktörsspecifikt löfte men besvarat frågor för en specifik aktörsgrupp. För samtliga av dessa aktörer anser processledning och WSP att aktörens val av klimatlöfte bättre speglar deras verksamhet.

Sammanfattande resultat och analys av hur deltagarna ligger till i förhållande till klimatlöftet

Under våren 2024 har Klimatarena Stockholms klimatlöfte följs upp för första gången och avsikten är att en uppföljning ska genomföras regelbundet. Resultatet från 2023 kan därför ses som ett första nuläge som ska göra det möjligt att visa på en förflyttning kommande år. Av 103 organisationer svarade 86 på enkäten vilket blir en svarsfrekvens på 83 %.

Nationellt har 2023 varit ett år som präglats av lågkonjunktur i bygg- och anläggningssektorn. Samtidigt som flera bygg- och anläggningsprojekt pausats eller avbrutits så har klimatarbetet inom sektorn utvecklats och tagit fart. Under 2023 fortsatte EU tydliggöra direktiv och verktyg för att nå EU:s klimatmål, exempelvis genom branschtolkningar av EU:s gröna taxonomi och att CSRD konkretiserades genom att de ämnesspecifika ESRS standarder beslutades.

Övergripande visar resultatet att de flesta av aktörerna i Klimatarena Stockholm arbetar för minskad klimatpåverkan. Däremot indikerar uppföljningen av 2023 om att arbetet behövs accelereras för att nå den övergripande målsättningen om att alla bygg- och anläggningsprojekt i Stockholms län byggs och byggs om klimatneutralt och förvaltas resurseffektivt till 2030. Aktörsgruppen konsulter och arkitekter bedöms arbeta på ett sådant sätt att de kan uppnå antaget klimatlöfte och har möjlighet att nå mål till 2030. Däremot bedöms det att resterande aktörsgrupper, byggherrar och fastighetsägare/förvaltare, entreprenörer och offentliga aktörer, kan behöva öka takten ytterligare för att uppnå sina åtaganden till 2030. Byggherrar och fastighetsägare/förvaltare har även ett klimatlöfte till 2025 som de bedöms ha svårt att uppnå.

Tabell 1 Bedömning av aktörsgruppernas möjlighet att uppnå antaget klimatlöfte till 2030

Aktörsgrupper	Status 2023	2023 års bedömning att uppnå antaget klimatlöfte
Offentliga aktörer		Bedöms till viss del arbeta på ett sådant sätt att de kan uppnå antaget klimatlöfte.
Byggherre och fastighetsägare/förvaltare		Bedöms inte ligga enligt plan till 2025 men bedöms ha möjlighet att nå mål till 2030.
Entreprenörer		Bedöms till viss del ha möjligheter och rutiner för att uppnå antaget klimatlöfte och nå mål till 2030, men är beroende av efterfrågan i beställda uppdrag.
Konsulter och arkitekter		Bedöms ha möjlighet och rutiner för att uppnå antaget klimatlöfte och att nå mål till 2030, men är beroende av efterfrågan i beställda uppdrag.
Övriga aktörer		Bedöms till viss del ha möjligheter och rutiner för att uppnå antaget klimatlöfte och nå mål till 2030, men är beroende av efterfrågan i beställda uppdrag.

Bedömning av offentliga aktörers möjligheter att nå klimatloftet

Klimatloftet för offentliga aktörer innebär att de åtar sig att stödja privata och offentliga bolag i att uppnå sina delmål genom att exempelvis ställa krav i markanvisningar och upphandling för bygg- och anläggningsprojekt i linje med Parisavtalet. Fyra av sex offentliga aktörer som deltar på Klimatarenan har svarat på enkäten om det arbete som genomförts under 2023. Det är ett begränsat urval och därmed svårt att

utföra en analys av hur offentliga aktörer ligger i förhållande till sitt klimatlofte under 2023.

Vad som underlaget däremot visar är att samtliga offentliga aktörer anger att de arbetar med minskad klimatpåverkan men på olika sätt. Kravställning på arbetsplatsen fordon och/eller drivmedel är etablerad hos samtliga offentliga aktörer.

Bedömning av byggherre och fastighetsägare/förvaltares möjligheter att nå klimatlofte

Enligt byggherrar och fastighetsägare/förvaltares klimatlofte ska de senast 2025 ha byggstartat minst ett klimatneutralt bygg- och anläggningsprojekt. Uppföljningen av 2023 visar att sex av 20 byggherrar och fastighetsägare/förvaltare (30%) redan har arbetat med klimatneutralt projekt.

14 av 20 byggherrar och fastighetsägare/förvaltare (70%) anger att de har byggprojekt i sin projektportfölj under 2023 med krav på klimatdeklaration. Vissa byggherrar och fastighetsägare/förvaltare har även arbetat med klimatkrav i sina byggprojekt. Uppföljningen 2023 indikerar om att fler byggherrar ställer klimatkrav i sina byggprojekt men att det ännu inte har slagit igenom för de senare byggskedena.

Ingen byggherre och fastighetsägare/förvaltare svarar att de har haft anläggningsprojekt i sin projektportfölj under 2023. Vilket kan bero på att anläggningsprojekt så som gator, park, torg och distributionsnät oftast har kommun som beställare. Tre byggherrar och fastighetsägare/förvaltare anger att de avslutat ROT-projekt under 2023. Av dessa aktörer uppger två att de arbetat med klimatkrav i ROT-projekt. Arbetet med att minska klimatpåverkan i ROT-projekt är mer omoget i branschen än för nybyggnation. Nästa uppföljning kommer visa på om någon förflyttning har skett inom anläggning- och ROT-projekt.

Bedömning av entreprenörers möjligheter att nå klimatlöfte

Till 2030 ska entreprenörers förslag till beställare vara klimatneutrala enligt entreprenörernas klimatlöfte. I uppföljningen av 2023 svarar två av 13 entreprenörer (ca 15%) att de ställer krav på klimatneutrala lösningar i byggprojekt. Uppföljningen fångar dessvärre inte upp hur ofta de två entreprenörerna ställer krav på klimatneutrala lösningar.

En annan del av entreprenörernas klimatlöfte är att de ska föreslå och/eller föreskriva resurseffektiva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykel-

perspektiv. Under 2023 svarar fem av 13 entreprenörer (ca 40%) arbetar med krav på målgränsvärde/reduktionskrav i bygg- och anläggningsprojekt. Fem av 13 entreprenörer (ca 40%) anger även att de ställer krav på åtgärder för lägre klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt. Å andra sidan svarar 12 av 13 entreprenörer (ca 90%) att de i både bygg- och anläggningsprojekt arbetar med att föreslå högre klimatambition än beställarkrav samt att de har rollen klimatsamordnare i projekt.

Bedömning av konsult- och arkitektföretags möjligheter att nå klimatlöfte

Det klimatlöfte som konsult- och arkitektföretag skrivit under innebär att de ska föreslå och/eller föreskriva resurseffektiva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Under 2023 anger 31 av 36 konsulter och arkitekter (ca 90%) att de erbjudit dessa lösningar i bygg- och anläggningsprojekt.

Enligt klimatlöftet ska även konsulter och arkitekters förslag till beställare vara klimatneutrala till 2030. Under

uppföljningen 2023 svarar 11 av 36 konsulter och arkitekter (ca 30%) att de mött krav på klimatneutrala i projekt. Ett arkitektföretag uppger att de mött krav på både definition från NollCO2 och annan typ av definition. Uppföljningen fångar dessvärre inte upp hur ofta eller hur stor andel av sina projekt som de elva konsult- och arkitektföretagen mött krav på klimatneutrala projekt.

Bedömning av övriga aktörers möjligheter att nå klimatlöfte

Gruppen övriga aktörer har inget aktörsspecifikt klimatlöfte utan möter därmed det övergripande klimatlöftet. I enkäten fick övriga aktörer svara på frågan om hur de bidrar till den cirkulära omställningen i bygg- och

anläggningssektorn². Det finns därmed en möjlighet att övriga aktörer bidrar på ytterligare sätt till att Stockholms län bygg och byggs om klimatneutralt och förvaltas resurseffektivt.

² Den korrekta frågan skulle ha varit enligt följande: "På vilket sätt arbetar er organisation för att bidra till Klimatarena Stockholms övergripande mål om att alla bygg- och anläggningsprojekt i Stockholms län byggs och byggs om klimatneutralt och förvaltas resurseffektivt?"

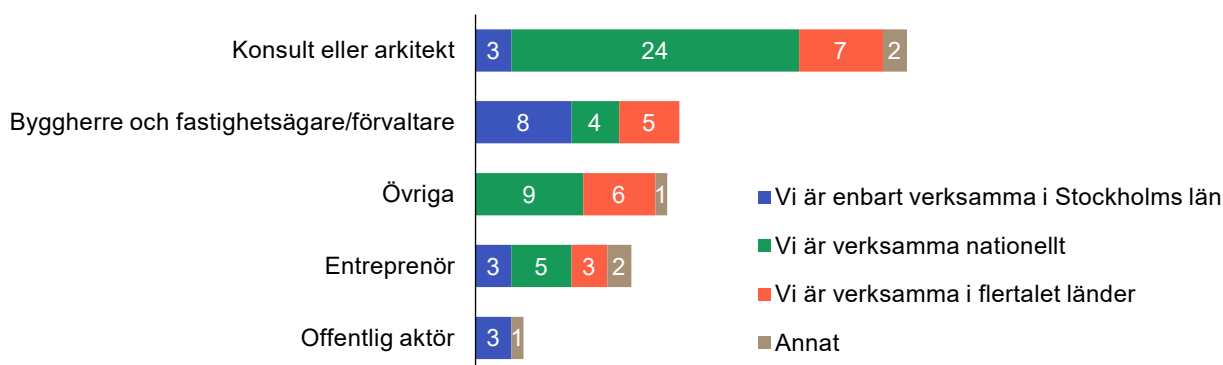
De har svarat på uppföljningen av 2023

I mars 2024 när enkäten skickades ut var 103 organisationer anslutna till Klimatarena Stockholm och 86 av dem besvarade enkäten om det arbete som utförts under 2023. Det innebär en svarsfrekvens på 83%. Utifrån aktörsgrupperna svarade flest konsulter eller arkitekter på enkäten därefter byggherrar och fastighetsägare/förvaltare, övriga aktörer, entreprenörer och

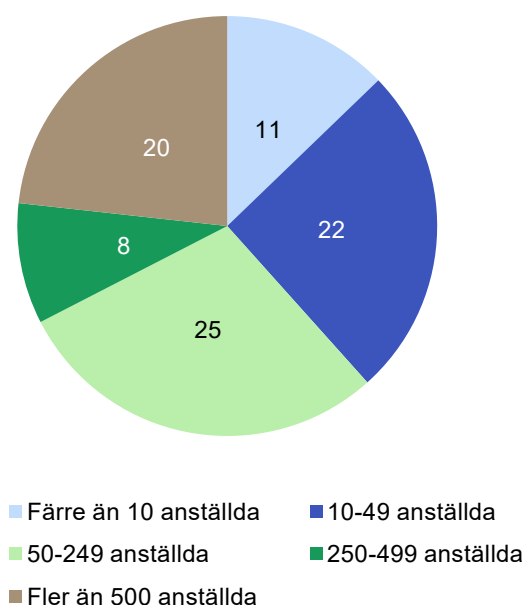
offentliga aktörer, se Figur 1. Se nedan för svarsfrekvens inom respektive aktörsgrupp.

Majoriteten av de svarande är verksamma nationellt och har färre än 250 anställda, se Figur 1 och Figur 2. Under ett år omsätter de flesta av de svarande aktörerna mindre än 250 MSEK, se Figur 3.

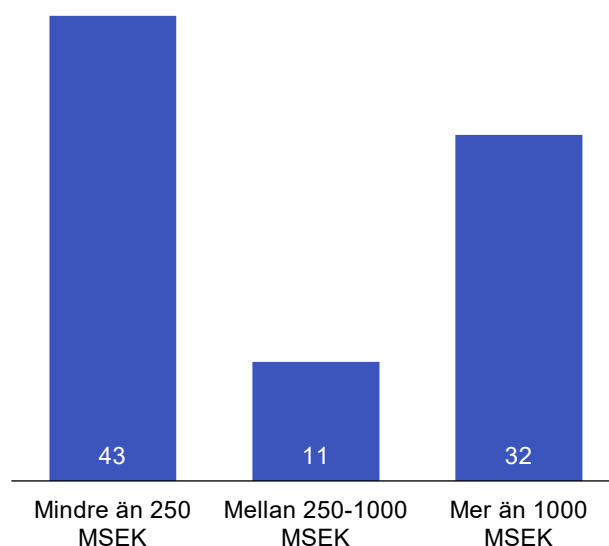
Figur 1. Antal svarande per aktörsgrupp och verksamhetsområde

Figur 2. Fördelning utifrån antal anställda

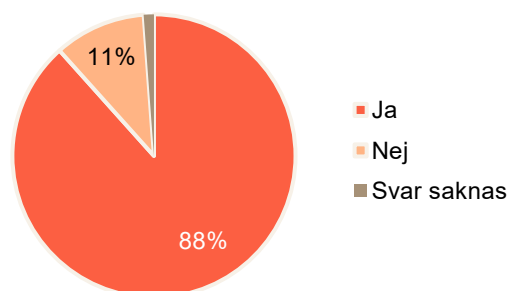
Figur 3. Fördelning utifrån omsättning

Organisation, möjligheter och hinder för att nå klimat- och hållbarhetsmål

Ungefär 90% av aktörerna svarar att de har integrerat en process för klimat- och hållbarhetsstyrning, se Figur 4. Klimat- och hållbarhetsstyrning kan vara en systematisk styrning med mätbara mål, handlingsplan och regelbunden uppföljning. Utöver det svarar cirka 30% av organisationerna att de även har godkända mål enligt Science-based target initiative.

Figur 4. Har din organisation integrerat en process för klimat- och hållbarhetsarbetet i styrning och ledningen?

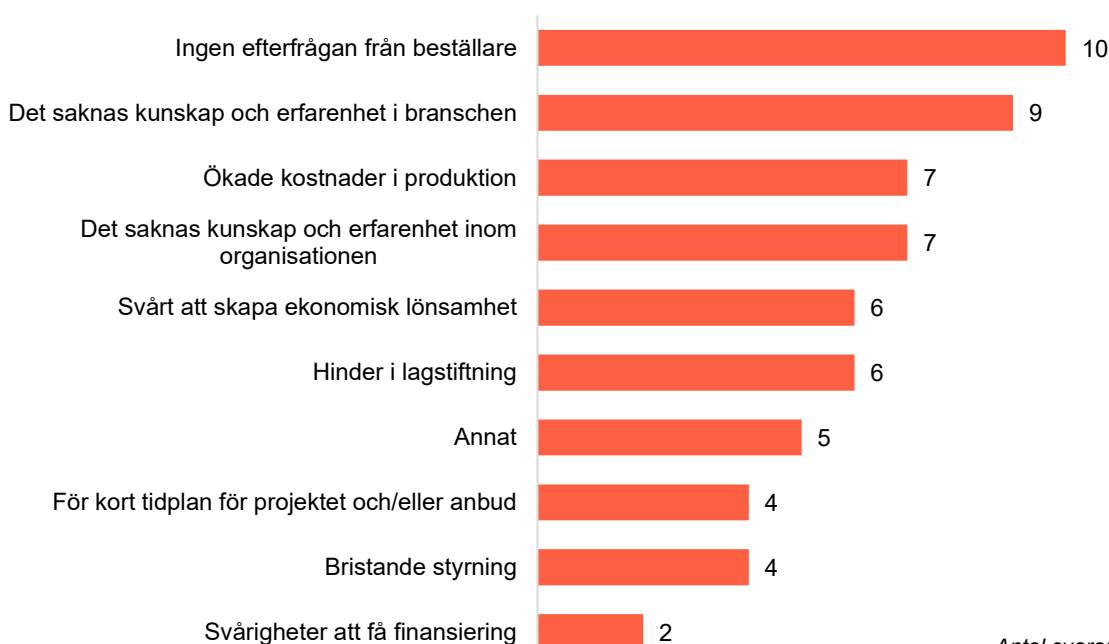
Antal svarande: 86

Möjligheter att nå klimat- och hållbarhetsmål

17 av 86 aktörer (ca 20%) anger att de inte ser att deras organisation i dagsläget har möjlighet att nå sina klimat- och hållbarhetsmål. Det som hindrar dessa aktörer att nå sina klimat- och

hållbarhetsmål är framför allt ingen efterfrågan från beställare och att det saknas kunskap och erfarenhet i branschen. För fler exempel på hinder se Figur 5.

Figur 5. Identifierade hinder av de aktörer som i dagsläget inte ser att deras organisation har möjlighet att nå sina klimat- och hållbarhetsmål

Antal svarande: 17

Så här ligger offentliga aktörer till i förhållande till sitt klimatlöfte

Klimatlöfte för offentliga aktörer

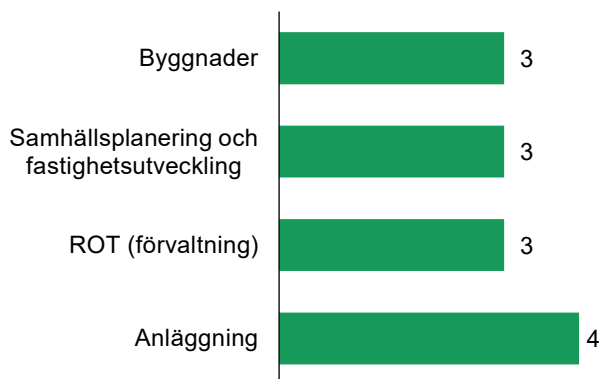
Vår organisation åtar sig att stödja privata och offentliga bolag i att uppnå sina delmål genom att exempelvis ställa krav i markanvisningar och upphandlingar för bygg- och anläggningsprojekt i linje med Parisavtalet.

Dessa offentliga aktörer har svarat på enkäten

För aktörsgruppen offentliga aktörer finns fyra registrerade svar under 2023. De utgörs av tre kommuner och en region. De offentliga aktörerna arbetar huvudsakligen med samtliga projekttyper inom bygg- och anläggningssektorn, se Figur 6.

Tre offentliga aktörer agerar byggherre och har därmed även svarat på frågor för byggherre och fastighetsägare/ förvaltare, se [avsnitt byggherre och fastighetsägare/förvaltare](#).

Figur 6. De svarande offentliga aktörernas huvudsakliga projekttyp

Antal svarande: 4

Sammanfattande analys av offentliga aktörers enkätsvar

Klimatlöftet för offentliga aktörer innebär att de åtar sig att stödja privata och offentliga bolag i att uppnå sina delmål genom att exempelvis ställa krav i markanvisningar och upphandling för bygg- och anläggningsprojekt i linje med Parisavtalet. Fyra av sex offentliga aktörer som deltar på Klimatarenan har svarat på enkäten om det arbete som genomförts under 2023. Det är ett begränsat urval och därmed svårt att

utföra en analys av hur offentliga aktörer ligger i förhållande till sitt klimatlöfte under 2023.

Vad som däremot kan utläsas av resultatet är att samtliga fyra offentliga aktörer uppger att de arbetar med minskad klimatpåverkan, men på olika sätt. Kravställning på arbetsplatsen fordon och/eller drivmedel är etablerad hos samtliga offentliga aktörer.

Resultat av valda enkätfrågor för offentliga aktörer

Samtliga fyra offentliga aktörer som svarat på enkäten uppger att de arbetar med att minska klimatpåverkan från sin bygg- och anläggningsverksamhet. Alla offentliga aktörer anger att de ställer klimatkrav på arbetsplatsens fordon

och/eller drivmedel. De flesta offentliga aktörerna anger att de även arbetar med att öka kompetensen och erfarenheten kring klimat i organisationen och använder sig av markanvisningstävlingar. För fler svar se Figur 7.

Figur 7. På vilka sätt arbetar din organisation med att minska klimatpåverkan från bygg- och anläggningsverksamhet idag?

Antal svarande: 4

Så här ligger byggherrar och fastighetsägare / förvaltare till i förhållande till sitt klimatlöfte

Klimatlöfte för byggherrar och fastighetsägare / förvaltare

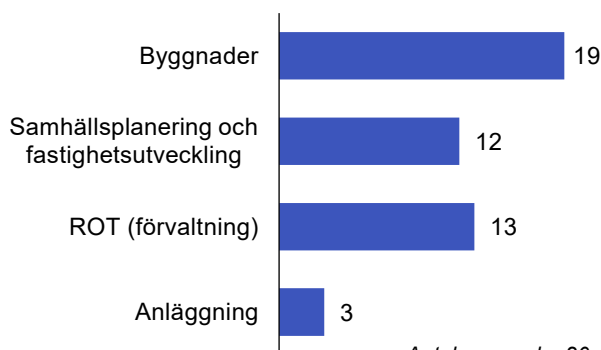
Vår organisation åtar sig att under det första året som deltagare på Klimatarena Stockholm mäta och redovisa klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt (anläggning, nyproduktion, samt renovering, ombyggnation och tillbyggnad (ROT)).

- Mål till 2025: Vår organisation har byggstartat minst ett klimatneutralt bygg- och anläggningsprojekt.
- Mål till 2030: Våra egna bygg- och anläggningsprojekt i Stockholms län är klimatneutrala. Utsläppen av växthusgaser vid byggnation och anläggning ska minst halveras från 2022 till 2030.

Dessa byggherrar och fastighetsägare / förvaltare har svarat på enkäten

Inom gruppen byggherrar och fastighetsägare har 20 företag svarat på enkäten om det arbete som genomförts under 2023. De utgörs av 17 byggherrar, tre offentliga aktörer och inga entreprenörer. Byggherrar och fastighetsägare/förvaltare anger att de i huvudsak arbetar med byggnader och samhällsplanering och fastighetsutveckling, se Figur 8.

Figur 8. De svarande byggherrar och fastighetsägare/förvaltare huvudsakliga projekttyp

Antal svarande: 20

Sammanfattande analys av byggherrar och fastighetsägare / förvaltare enkätsvar

Enligt byggherrar och fastighetsägare / förvaltares klimatlöfte ska de senast 2025 ha byggstartat minst ett klimatneutralt bygg- och anläggningsprojekt. Uppföljningen för 2023 visar att 6 av 20 byggherrar och fastighetsägare / förvaltare redan har arbetat med klimatneutralt projekt.

Inom gruppen byggherrar och fastighetsägare / förvaltare anger 14 av

20 att de har byggprojekt i sin projektportfölj under 2023 med krav på klimatdeklaration. Vissa byggherrar och fastighetsägare / förvaltare har även arbetat med klimatkrav i sina byggprojekt. För de projekt som befinner sig i byggskede är det få byggherrar som ställt klimatkrav men vi ser en ökning i antal byggherrar som ställt klimatkrav ju tidigare i byggprocessen projekten

befinner sig. Därmed finns det en indikation på att fler byggherrar ställer klimatkrav i sina byggprojekt men det har ännu inte slagit igenom för de senare byggskedena.

Tre byggherrar och fastighetsägare / förvaltare anger att de avslutat ROT-projekt under 2023. Av dessa aktörer uppger två att de arbetat med klimatkrav i ROT-projekt. Arbetet med att minska klimatpåverkan i ROT-projekt är mer omoget i branschen än för nybyggnation. Under 2023 påbörjades ett fokus på ROT-projekt inom Klimatarena Stockholm där en vägledning för ROT-projekt utvecklades. Vägledningen kan hjälpa aktörerna att minska utsläppen i ROT-

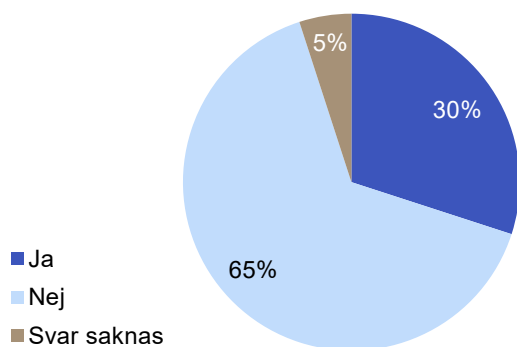
projekt. Uppföljning av 2024 kommer visa på om någon förflyttning har skett.

Ingen byggherre och fastighetsägare / förvaltare svarar att de har haft anläggningsprojekt i sin projektportfölj under 2023. Vilket kan bero på att anläggningsprojekt så som gator, park, torg och distributionsnät oftast har kommun som beställare. Av de offentliga aktörerna är det tre aktörer som svarat på frågor för byggherre. Under 2023 startade Klimatarena Stockholm en arbetsgrupp för anläggning vilket förhoppningsvis kan locka fler anläggningsaktörer till Klimatarena Stockholm. Uppföljning av 2024 kommer visa på om någon förflyttning har skett.

Resultat av valda enkätfrågor för byggherrar och fastighetsägare / förvaltare

Under 2023 har 6 av 20 byggherrar och fastighetsägare / förvaltare svarat att de har arbetat med klimatneutralt projekt, se Figur 9. Av de som svarat har de flesta använt sig av definition på klimatneutralitet från NollCO2 men även LFM30.

Figur 9. Har ni arbetat med klimatneutrala projekt under 2023?

Antal svarande: 20

I enkäten för 2023 har byggherrar och fastighetsägare / förvaltare även svarat på frågan hur de arbetar med att minska klimatpåverkan från sin bygg- och anläggningsverksamhet. Nästan alla byggherrar och fastighetsägare / förvaltare svarar att de arbetar aktivt för att öka kompetens och erfarenhet kring klimat i organisationen. De flesta av de 20 byggherrarna och fastighetsägarna / förvaltarna anger att de också integrerat processer för klimatarbete i organisationens styrning och ledning, att de ställer klimatkrav på arbetsplatsens fordon och/eller drivmedel samt arbetar aktivt med innovation, användning och test av nya lösningar och material. För fler svar se Figur 10.

Figur 10. På vilka sätt arbetar din organisation med att minska klimatpåverkan från bygg- och anläggningsverksamhet idag?

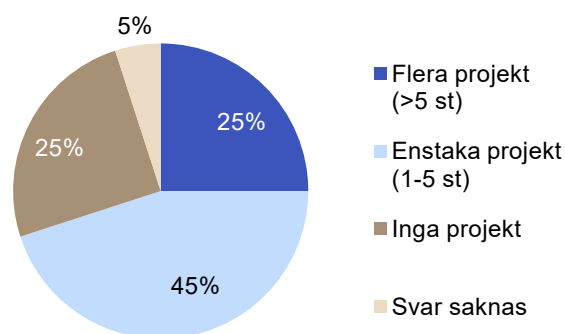
Antal svarande: 20

Under 2023 uppger 14 av 20 byggherrar och fastighetsägare / förvaltare att de haft pågående byggprojekt med krav på klimatdeklaration, se Figur 11. De flesta anger att de har något enstaka pågående projekt (mellan 1–5), medan några har fler än fem projekt.

De byggherrar och fastighetsägare / förvaltare som har pågående projekt med krav på klimatdeklaration arbetar även till viss del med klimatkrav. Med klimatkrav anses någon form av klimatkrav med målgränsvärde/reduktionskrav för CO₂.

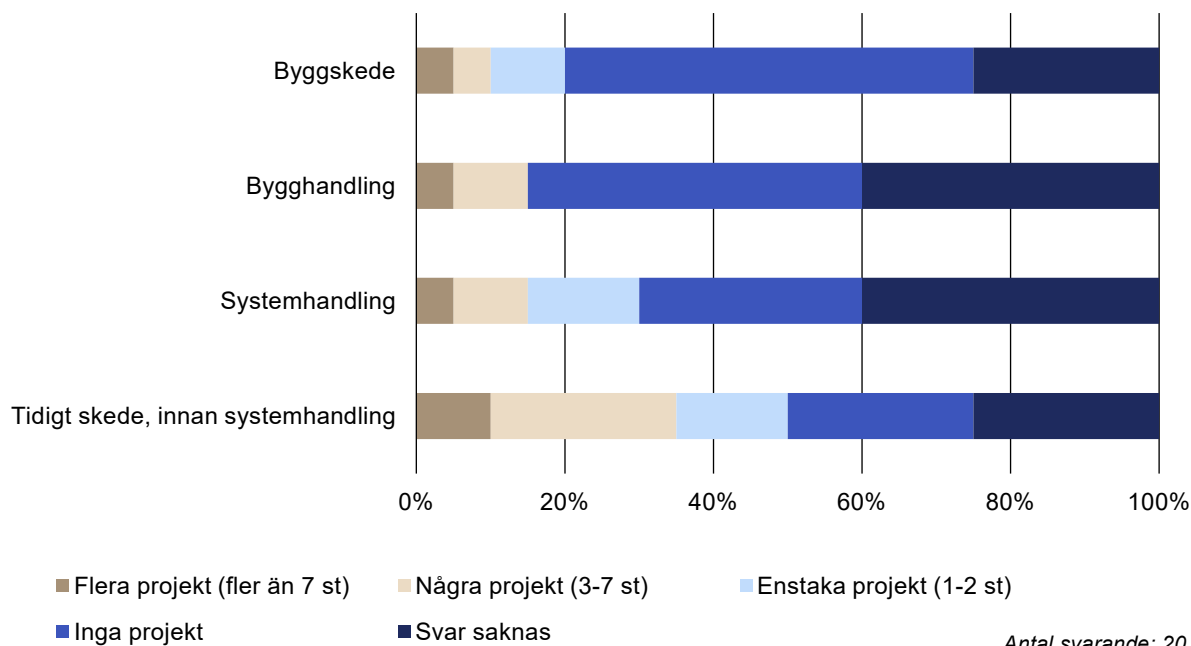
Främst ställs klimatkrav just nu i projekt i tidiga skeden, se Figur 12.

Figur 11. Byggherrar med byggprojekt som omfattas av lagen om klimatdeklaration i sin projektportfölj 2023

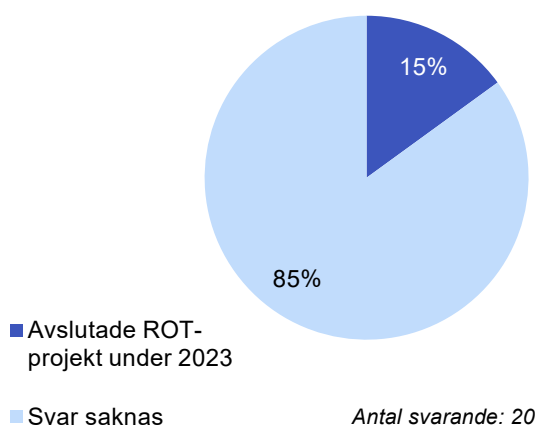
Antal svarande: 20

Figur 12. Byggherrar med klimatkrav i nybyggnationsprojekt som omfattas av lagen om klimatdeklaration

Ingen byggherre och fastighetsägare / förvaltare anger att de under 2023 har haft ett pågående anläggningsprojekt och endast 20% har besvarat enkätfrågan.

Figur 13. Byggherrar med avslutade ROT-projekt under 2023

Resultatet visar på att tre byggherrar och fastighetsägare / förvaltare anger att de under 2023, har avslutat ett ROT-projekt, se Figur 13. Av de tre företagen svarar två byggherrar och fastighetsägare / förvaltare att de har arbetat med klimatkrav i ROT-projekt. En aktör beskriver att de har en metodik i sina projekt att utgöra klimatkalkyl, sätta klimatmål och utföra en sammanställning när projektet är klart. En annan aktör berättar att de arbetar med fyrstegs-principen, återbruk, återanvändning och material med låg klimatpåverkan. De har även internt stöd, i form av konstruktör och klimatexperter, som följer projekten och samarbetar för att hitta klimateffektiva val.

Så här ligger entreprenörer till i förhållande till sitt klimatlöfte

Klimatlöfte för entreprenörer

Vår organisation åtar sig att kraftigt minska CO₂e-utsläpp relaterat till vårt affärserbjudande av produkter och tjänster. Vi föreslår och/eller föreskriver resurseffektiva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv.

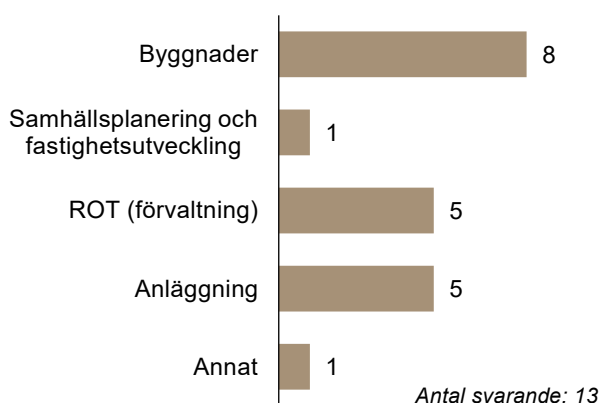
- Mål till 2030: Alla våra förslag till beställare är klimatneutrala.

Dessa entreprenörer har svarat på enkäten

Inom gruppen entreprenörer som deltar på Klimatarenan har 13 företag svarat på enkäten om det arbete som genomförts under 2023. De flesta entreprenörerna arbetar i huvudsak med både bygg- och anläggningsprojekt, se Figur 14.

De entreprenörer som agerar byggherre har även haft möjlighet att svara på frågor för byggherre och fastighetsägare / förvaltare. Under 2023 var det ingen entreprenör som svarade att de agerade byggherre.

Figur 14. De svarande entreprenörernas huvudsakliga projektyp

Sammanfattande analys av entreprenörers enkätsvar

Till 2030 ska entreprenörers förslag till beställare vara klimatneutrala enligt entreprenörers klimatlöfte. Under uppföljningen 2023 svarar två entreprenörer att de ställer krav på klimatneutrala lösningar i byggprojekt. Uppföljningen fångar dessvärre inte upp hur ofta de två entreprenörerna ställer krav på klimatneutrala lösningar.

En annan del av entreprenörernas klimatlöfte är att de ska föreslå och/eller föreskriva resurseffektiva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Under 2023 svarar fem av 13 entreprenörer arbetar med krav på målgränsvärde/reduktionskrav i bygg- och anläggningsprojekt. Fem av 13 entreprenörer anger även att de ställer krav på

åtgärder för lägre klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt. Å andra sidan svarar de flesta entreprenörer att de i både bygg- och anläggningsprojekt arbetar med att föreslå högre klimatambition än beställarkrav samt att de har rollen klimatsamordnare i projekt.

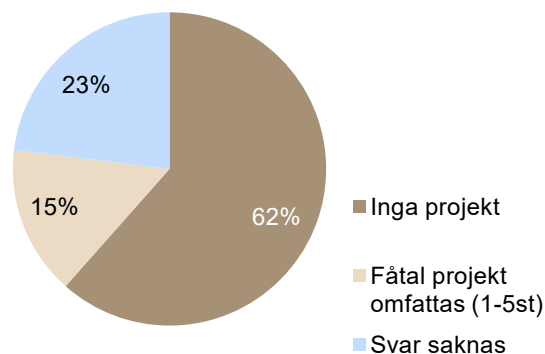
Endast en entreprenör uppger att de under 2023 har arbetat med klimatkrav i nybyggnadsprojekt medan samtliga entreprenörer som har haft anläggningsprojekt har arbetat med klimatkrav. För ROT-projekt är det ca 40% som ställt klimatkrav i sina ROT-projekt. I likhet med byggherrar och fastighetsförvaltare/ägare kan det finnas en indikation på att klimatkrav ännu inte slått igenom i byggproduktion.

Resultat av valda enkätfrågor för entreprenörer

Två entreprenörer anger att de under 2023 har avslutat byggprojekt med krav på klimatdeklaration, se Figur 15. Det är endast en entreprenör som svarat att de även arbetat med klimatkrav utöver klimatdeklarationen i byggprojekt som avslutats under 2023.

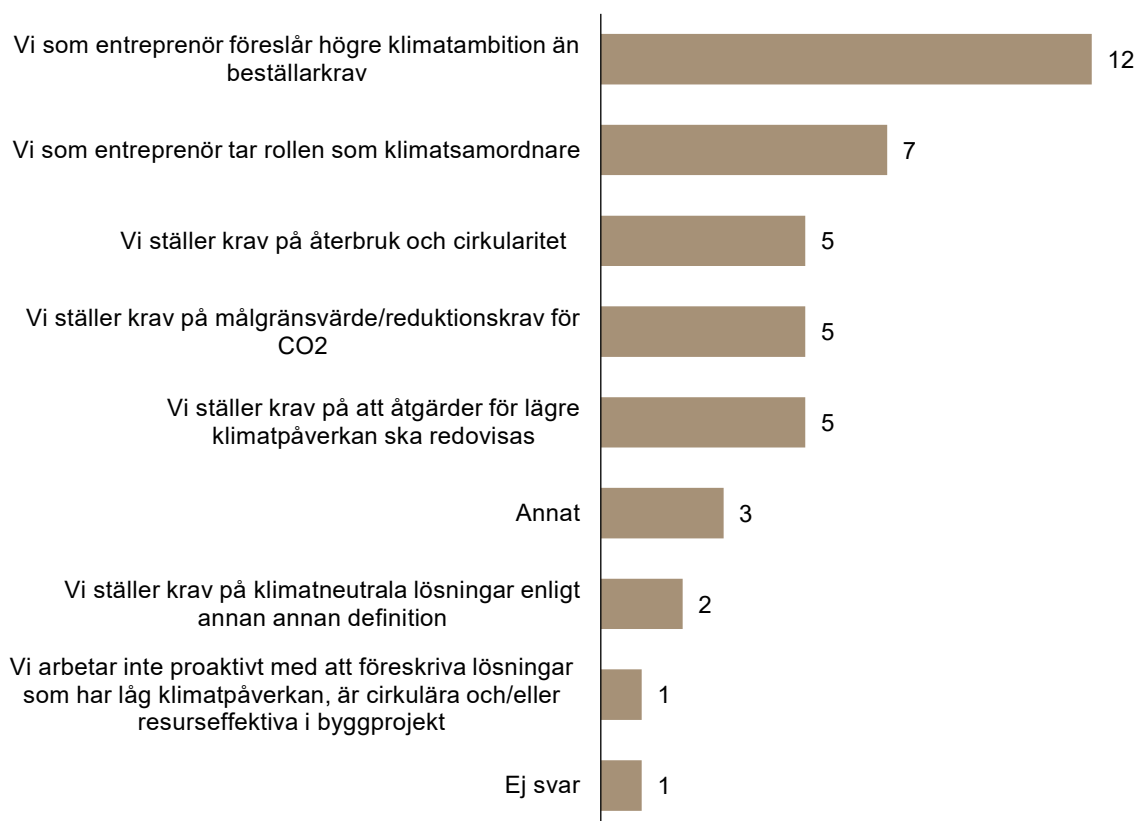
Entreprenörerna har också fått svara på frågan om hur de i byggprojekt arbetar med att föreskriva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv, är cirkulära och/eller resurseffektiva. Entreprenörerna uppger att de främst föreslår högre klimatambition än beställarkrav och att de tar rollen som klimatsamordnare, se Figur 16.

Figur 15. Entreprenörer med avslutade nyproduktionsprojekt i Stockholms län som omfattas av lagen om klimatdeklaration.

Antal svarande: 13

Figur 16. På vilka sätt arbetar din organisation i byggprojekt med att föreslå lösningar som har låg klimatpåverkan, är cirkulära och/eller resurseffektiva ur ett livscykelperspektiv?

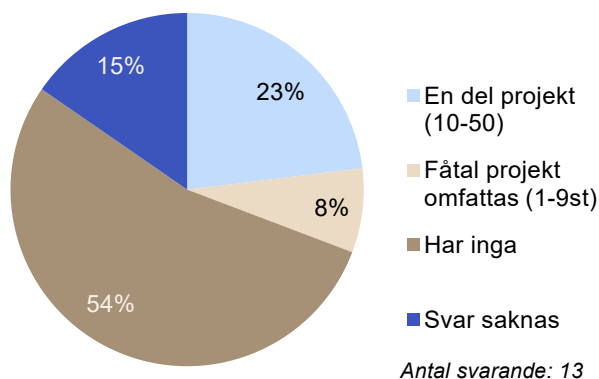

Antal svarande: 13

Fyra entreprenörer anger att de under 2023 har avslutat någon typ av anläggningsprojekt, se Figur 17. Tre entreprenörer svarar att de avslutat mellan 10 och 50 projekt, och en entreprenör svarar att de utfört ett fåtal projekt (1-9 st). Samma fyra entreprenörer som svarat anger även att de arbetat med klimatkrav i sina anläggningsprojekt som avslutats under 2023. Tre aktörer anger att har haft klimatkrav i ca 15–30 % av deras avslutade anläggningsprojekt. En aktör anger att de har haft klimatkrav i samtliga avslutade anläggningsprojekt.

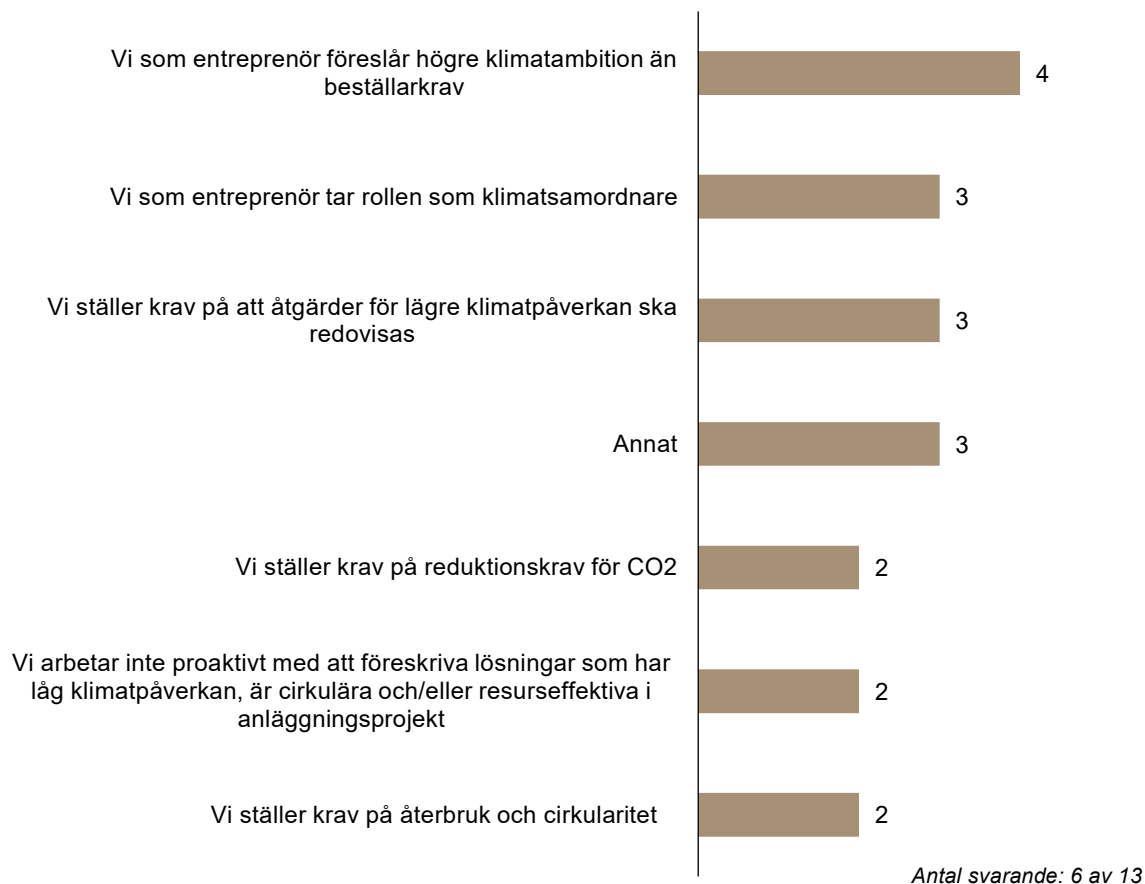
Entreprenörerna har även svarat på frågan hur de i anläggningsprojekt arbetar med att föreskriva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv, är cirkulära och/eller resurseffektiva. Där svarar entreprenörerna att de främst

Figur 17. Entreprenörer med avslutade anläggningsprojekt under 2023

föreslår högre klimatambition än beställarkrav, att de tar rollen som klimatsamordnare samt ställer krav på att åtgärder för lägre klimatpåverkan ska redovisas. För fler svar se Figur 18.

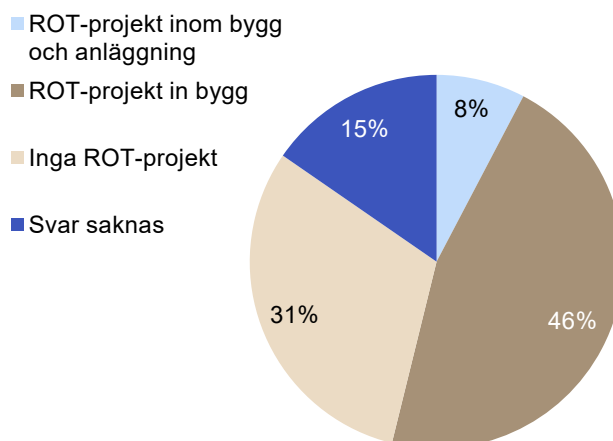
Figur 18. På vilka sätt arbetar din organisation i anläggningsprojekt med att föreslå lösningar som har låg klimatpåverkan, är cirkulära oc/eller resurseffektiva ur ett livscykelperspektiv?

Inom gruppen entreprenörer anger sju företag att de under 2023 har avslutat ROT-projekt, se Figur 19. Sex av dessa entreprenörer är enbart verksamma i byggsektorn medan en av entreprenörerna är verksamma inom bygg- och anläggningssektorn. Antalet avslutade ROT-projekt varierar inom gruppen. Vissa entreprenörer anger att de avslutat 1 – 4 ROT-projekt under 2023 medan en annan entreprenör anger ett 50-tal och en entreprenör anger 200 ROT-projekt.

Av de entreprenörer som avslutat ROT-projekt under 2023 har tre av sju (ca 40%) ställt klimatkrav i något av ROT-projekten.

Figur 19. Andel entreprenörer med ROT-projekt som avslutats 2023

Antal svarande: 7 av 13

Så här ligger konsulter och arkitekter till i förhållande till sitt klimatlöfte

Klimatlöfte för konsulter och arkitekter

Vår organisation åtar sig att kraftigt minska CO₂e-utsläpp relaterat till vårt affärserbjudande av produkter och tjänster. Vi föreslår och/eller föreskriver resurseffektiva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv.

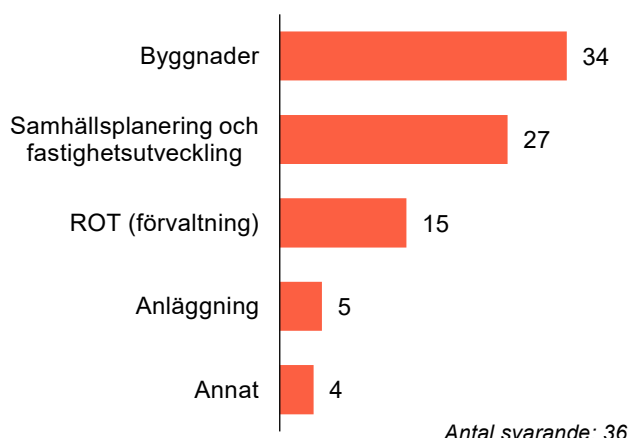
- Mål till 2030: Alla våra förslag till beställare är klimatneutrala.

Dessa entreprenörer har svarat på enkäten

Inom gruppen konsulter och arkitekter som deltar på Klimatarenan har 36 företag svarat på enkäten om det arbete som genomförts under 2023. De flesta konsulter och arkitekterna arbetar i huvudsak med både byggnader och samhällsplanering och fastighetsutveckling, se Figur 20.

Figur 20 visar på att fyra konsult- och arkitektföretag svarar "annat". Ett företag skriver att de arbetar med kulturhistorisk antikvarisk bevarande och ett annat företag med arbetsmiljö och förorenade områden. För samtliga fritext svar se Bilaga 1.

Figur 20. De svarande konsult- och arkitektföretagens huvudsakliga projekttyp

Antal svarande: 36

Sammanfattande analys av konsulter och arkitekters enkätsvar

Konsulter och arkitekter har i sitt klimatlöfte skrivit under på att de ska föreslå och/eller föreskriva resurseffektiva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Under 2023 anger 31 av 36 konsulter och arkitekter (ca 90%) att de erbjudit dessa lösningar i bygg- och anläggningsprojekt.

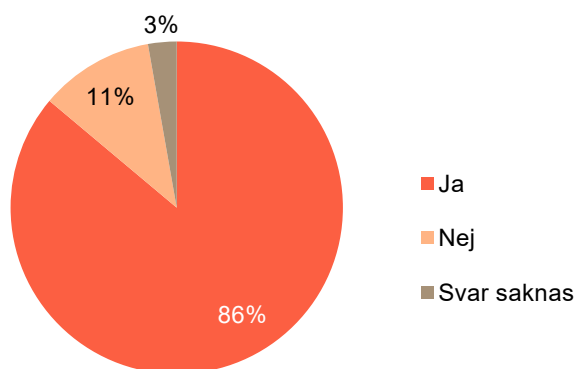
Enligt klimatlöftet ska även konsulter och arkitekters förslag till beställare vara klimatneutrala till 2030. Under uppföljningen 2023 svarar 11 av 36 konsulter och arkitekter att de mött krav på klimatneutrala i projekt. Det är en

arkitekt uppger att de mött krav på både definition från NollCO₂ och annan typ av definition. Uppföljningen fångar dessvärre inte upp hur ofta eller hur stor andel av sina projekt som de 11 konsulter och arkitekterna mött krav på klimatneutrala projekt.

Under 2023 anger även 14 av 36 konsulter och arkitekter att de har mött krav på målgränsvärde/reduktionskrav för CO₂. Däremot möter nästan alla konsulter och arkitekter krav på klimat- och/eller hållbarhetskompetens samt krav på återbruk och cirkularitet.

Resultat av valda enkätfrågor för konsulter och arkitekter

Figur 21. Har ni under 2023 inom Stockholms län erbjudit lösningar som har låg klimatpåverkan, är cirkulära och/eller resurseffektiva ur ett livscykelperspektiv?

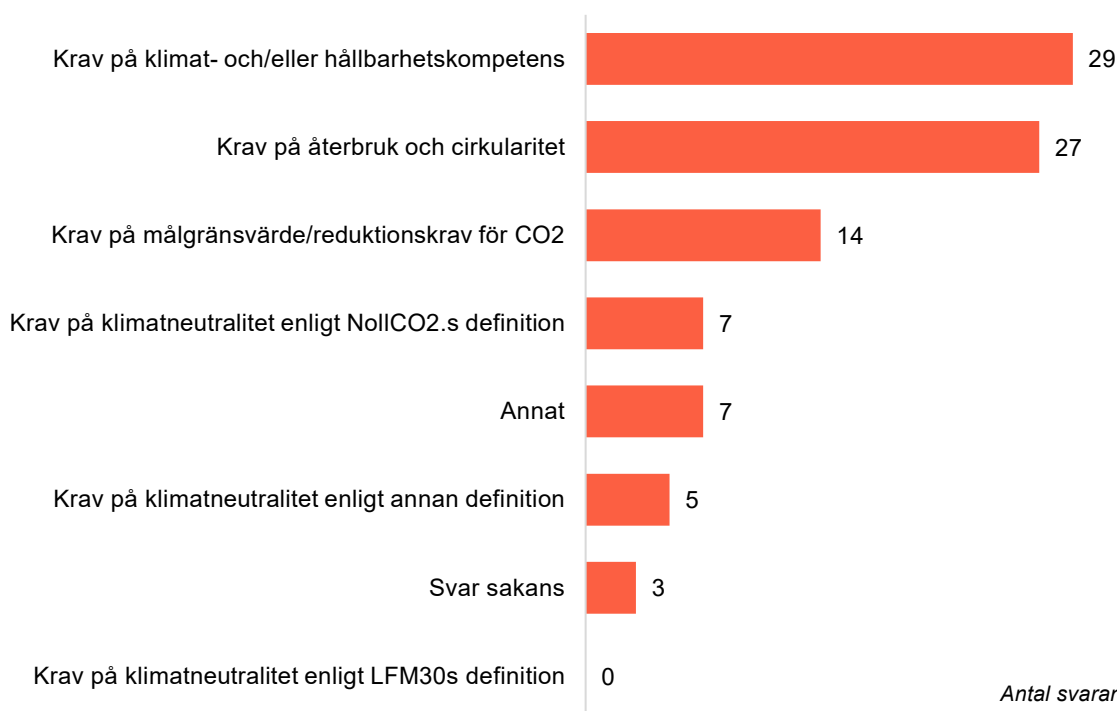

Antal svarande: 36

Inom gruppen anger 31 konsult- och arkitektföretag att de erbjudit lösningar som har låg klimatpåverkan, är cirkulära och/eller resurseffektiva ur ett livscykelperspektiv, se Figur 21. 28 av 36 konsulter och arkitekter svarar även att de har en integrerad process för att föreslår högre klimatambition än beställarkrav i projekt där de lämnat anbud och/eller vunnit tilldelning.

Konsulter och arkitekter har även svarat på frågan om vilken typ av klimatkrav som ställts på deras organisation i projekt som de varit verksamma i under 2023. Där svarar konsulter och arkitekter att de främst mött krav på klimat- och/eller hållbarhetskompetens och krav på återbruk och cirkularitet, se Figur 22.

Figur 22. Vilken typ av klimatkrav har ställts på din organisation i de projekt som ni varit verksamma i under 2023?

Antal svarande: 36

Hur går det för övriga aktörer att halvera utsläppen till 2030?

Övergripande målsättning

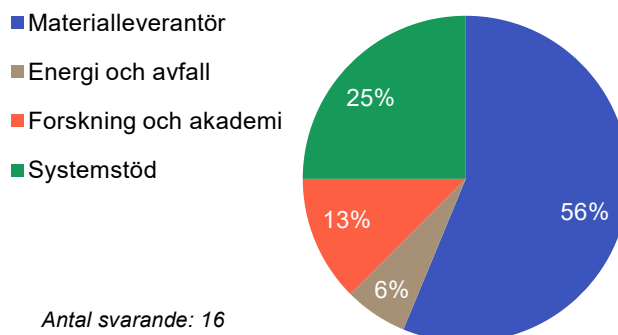
Till 2030: Alla bygg- och anläggningsprojekt i Stockholms län byggs och byggs om klimatneutralt och förvaltas resurseffektivt.

För att förverkliga målsättningen behöver vi en utveckling från linjära till cirkulära processer där vi nyttjar den redan byggda miljön i så hög grad som möjligt genom att bevara, utveckla och uppgradera befintlig bebyggelse samt återbruka byggmaterial. Vi åtar oss att bidra till och skynda på den cirkulära omställningen i bygg- och anläggningsprocessen.

Vilka övriga aktörer har svarat under 2023?

Gruppen övriga aktörer som svarat på enkäten är 16 till antalet och arbetar i huvudsak som materialleverantörer eller erbjuder digitala systemstöd, så som programvaror för klimatberäkning, loggbok med mera, se Figur 23.

Figur 23. Vilka områden arbetar de övriga aktörerna inom?

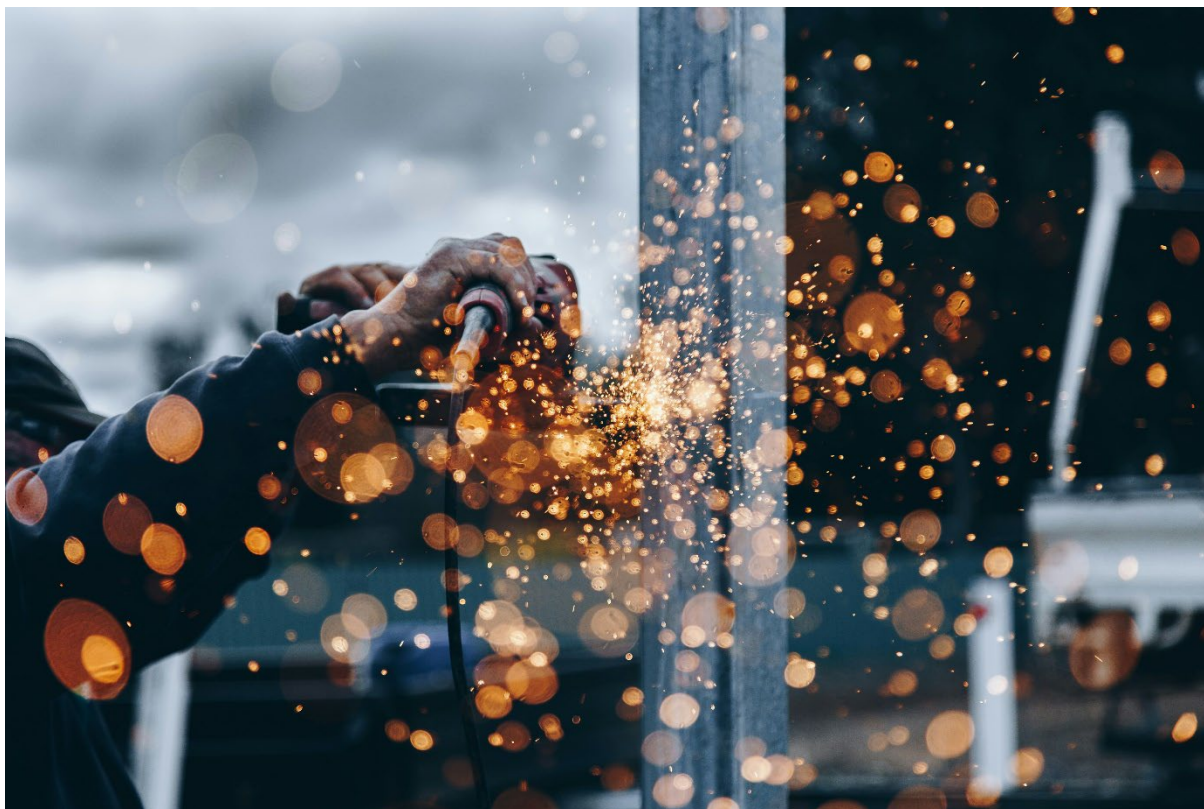
Sammanfattande analys av övriga aktörers enkätsvar

De övriga aktörerna har inget aktörs-specifikt klimatlöfte utan möter därmed det övergripande klimatloftet. I enkäten fick övriga aktörer svara på frågan om hur de bidrar till den cirkulära omställningen i

bygg- och anläggningssektorn³. Det finns därmed en möjlighet att övriga aktörer bidrar på ytterligare sätt till att Stockholms län byggs och byggs om klimatneutralt och förvaltas resurseffektivt.

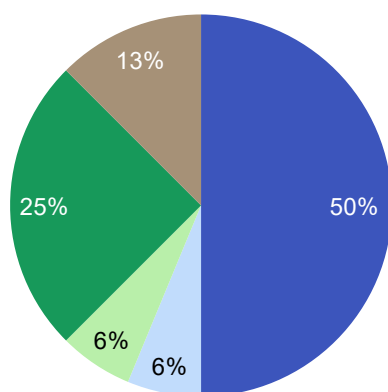
³ Den korrekta frågan skulle ha varit enligt följande: "På vilket sätt arbetar er organisation för att bidra till Klimatarena Stockholms övergripande

mål om att alla bygg- och anläggningsprojekt i Stockholms län byggs och byggs om klimatneutralt och förvaltas resurseffektivt?"

Resultat av valda enkätfrågor för övriga aktörer

Figur 24. På vilket sätt bidrar de övriga aktörerna till den cirkulära omställningen i bygg- och anläggningssektor inom Stockholms län?

- Återbruk/Cirkularitet
- Bedömning
- Projektledning
- Produkter med minskad klimatpåverkan
- Utbildning

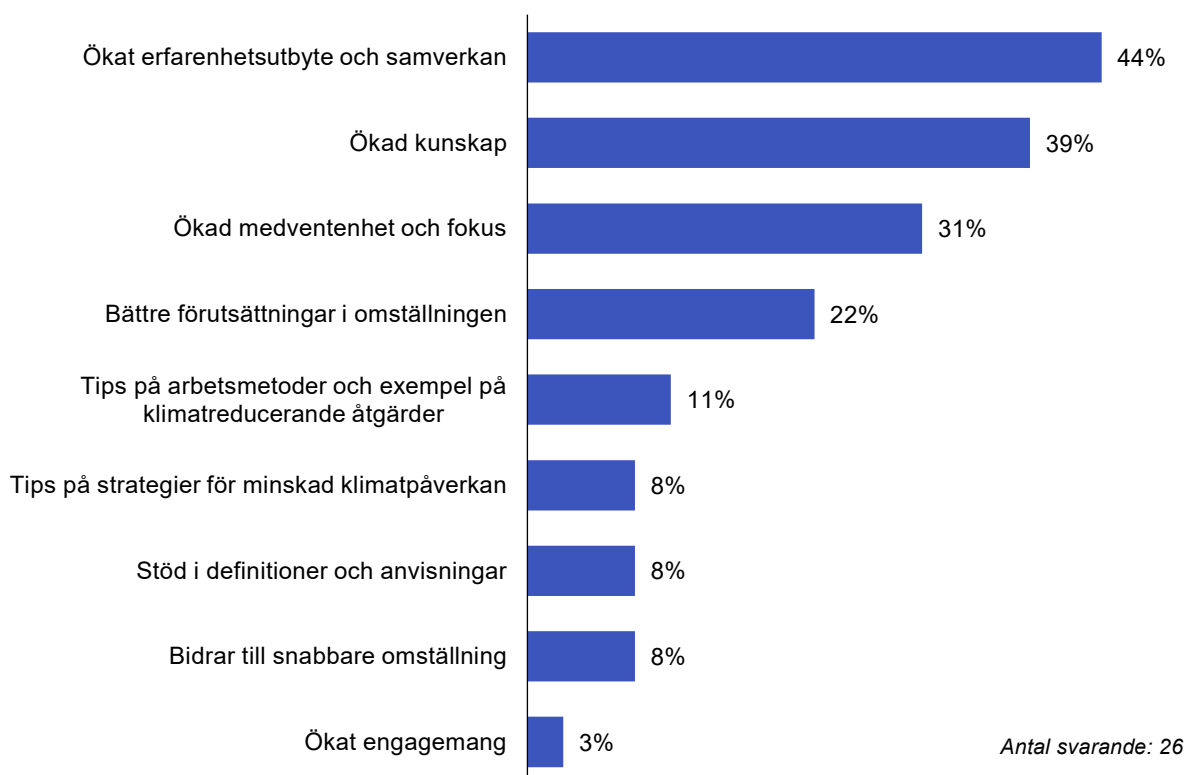
Enkätfrågan till Figur 24 är ställd som en fritextfråga där resultatet är kategoriserat utifrån några arbetsområden. De flesta av de övriga aktörerna anger att de bidrar till den cirkulära omställningen genom att arbeta med återbruk/cirkularitet (återanvända produkter i sin helhet) eller med produkter som har minskad klimatpåverkan (exempelvis genom hög återvunnet innehåll).

Antal svarande: 16

På vilket sätt har deltagandet i Klimatarena Stockholm påverkat ert arbete?

Avslutningsvis redovisas hur deltagandet i Klimatarena Stockholm har påverkat aktörernas arbete för att ligga i linje med Parisavtalet och nå målet om en klimatneutral och resurseffektiv bygg- och anläggningssektor i Stockholms län 2023.

Svaren har kategoriserats och visar på att Klimatarena Stockholm framför allt har påverkat genom ökat erfarenhetsutbytet och samverkan samt ökad kunskap och medvetenhet, se nedan.

Exempel på hur aktörer arbetar för en klimatneutral och cirkulär bygg- och anläggningssektor

Klimatarena Stockholm arbetar för att sprida lärande exempel. Nedan presenteras några exempel på hur Klimatarena Stockholms aktörer arbetar för en klimatneutral och cirkulär bygg- och anläggningssektor.

Aktör 2: Vi arbetar med samverkan i värdekedjan exempelvis genom tidig dialog med kommuner för att skapa förutsättningar i planprocessen eller dialog med byggentreprenörer.

Aktör 4: Vi arbetar för att undvika onödig rivning genom att sätta fokus på redan existerande material. Det sker genom att avfukta och sanera byggnader som har eller förmodar drabbas av något problem exempelvis brand och vattenskador.

Aktör 6: I anbuds och uppstartsfasen föreslår vi ännu mer hållbara lösningar, försöker identifiera vilka hållbarhetsfrågor som är aktuella. Vi arbetar med cirkulärt byggande i innovativa projekt där bevarande är det långsiktiga målet och att använda material och stommar som redan används.

Aktör 8: Vi är en kombination av återbrukskonsulter och återbruksmäklare som hjälper företag och organisationer inom bygg- och fastighetssektorn, att arbeta med effektivt återbruk i alla skeden.

Aktör 1: Vi har arbetat för att ta fram nya/förbättrade rutiner, metoder och beslutsunderlag kopplat till vår klimatneutrala färdplan. Vid investeringsbeslut kommer mycket större fokus läggas på klimat- och hållbarhetsaspekter.

Aktör 3: Vi arbetar dagligen med materialhantering inom bygg och anläggningsbranschen med fokus för först främst bevarande på arbetsplats. Andra steget gäller nyttjande andra arbetsplatser. Tredje steget gäller transport med rätt fordon till av oss hållen anläggning där vi med avsikt återanvänder allt återvinner material till nya CE-märka produkter som återförs på marknaden.

Aktör 5: Vi föreslår återbruk även om beställaren inte efterfrågat det, och ger rekommendationer för hur material kan återbrukas.

Aktör 7: Som konsulter arbetar vi ofta i en rådgivande roll. Vår inriktning mot cirkulärt byggande i praktiken med fokus på projekt-erings- och produktionsledning i kombination med vår analys- och optimeringsmodell har hjälpt flertalet kunder att minska deras resursförbrukning och mer data-drivet arbeta mot de mål och krav de arbetar med.

Bilaga 1 – Sammanställning av fritextsvar

Denna bilaga sammanställer fritext svar från enkäten 2023

Figur 5 – Identifierade hinder av de aktörer som i dagsläget inte ser att deras organisation har möjlighet att nå sina klimat- och hållbarhetsmål

- Svar 1: *Det saknas teknik och material som möjliggör målet. Det är en stor förändring för bransch och organisationen som krävs för att skala upp.*
- Svar 2: *Vi inväntar lagstiftning kring de sista procenten för återbetalning/kompensation.*
- Svar 3: *Begränsningar i betong- och cementstandarder.*
- Svar 4: *Konventionella upphandlingar, regelverk, normer, standarder etc hur branschen jobbar.*
- Svar 5: *Hinder i konventionella arbetssätt, planprocess, regelverk, normer, standarder.*

Figur 10 – På vilka sätt arbetar din organisation (byggherre och fastighetsägare / förvaltare) med att minska klimatpåverkan från bygg- och anläggningsverksamhet idag?

- Svar 1: *Cirkularitetsindex kommer ingå som krav från 2025*
- Svar 2: *Vi ställer krav på NollCo2-klassning, vilket indirekt påverkar många av frågorna ovan.*
- Svar 3: *Vi ställer klimatkrav på köpt energi och köldmedia.*
- Svar 4: *Energieffektivitet och förnybar energiproduktion. Arbetssätt med klimatkalkyl och styrning av klimat. Nedtrappningskurva klimat över tid. Krav på entreprenör. Dialog i tidigt skede med kommuner om förutsättningar i planprocess.*
- Svar 5: *Vi är lindan av att påbörja detta arbete och har inte kommit till så mycket åtgärder ännu. Men vi sitter i en projektgrupp för att arbete fram en färdplan för klimatminskning från byggandet.*
- Svar 6: *Vi har lager för återbruk samt återbruksplan inkl. mål är framtagen.*

Figur 18 – På vilka sätt arbetar din organisation med att föreslå lösningar som har låg klimatpåverkan, är cirkulära och/eller resurseffektiva ur ett livscykelperspektiv? Frågan avser anläggningsprojekt.

- Svar 1: *Erbjuder klimatkalkyl och återvunna produkter*
- Svar 2: *Alla projekt över 10 MSEK gör klimatkalkyl och arbetar med handlingsplan klimat och gör minst 2 klimatåtgärder oavsett kundkrav*
- Svar 3: *Fossilfritt bränsle i markentreprenad*

Figur 20 – Projekttyp utav de konsulter och arkitekter som svarade annat.

- Svar 1: *Kulturhistorisk antikvarisk bevarande*
- Svar 2: *Arbetsmiljö och förorenade områden*
- Svar 3: *Fler andra, landskap processer digi m.m*
- Svar 4: *Infrastruktur*

Figur 22 – Vilken typ av klimatkrav har ställts på din organisation i de projekt som ni varit verksamma i under 2023? (Konsulter och arkitekter)

- Svar 1: *Vi arbetar med beställarstöd för kommuner och kommunala fastighetsbolag där vi hjälper dessa HUR krav skall ställas. Detta processtöd är en rätt stor del för oss i våra projekt. Vi testkör ihop med beställare så att de inom organisationen skall kunna hitta baseline och hitta arbetsmetodik de känner sig bekväma med.*
- Svar 2: *Miljöbyggnad och svanen*
- Svar 3: *Bream-certifiering*
- Svar 4: *Vi uppmanar att sätta klimatmål, har en dialogprocess 'Klimatlöftet' som underlättar att ta upp frågan, vi har utvecklat verktyg XXXX som underlättar strategiska beslut i tidigt skede, men det är inte alltid önskvärt*

Figur 24 – På vilket sätt bidrar de övriga aktörerna till den cirkulära omställningen i bygg- och anläggningssektor inom Stockholms län?

Totalt angavs 16 svar på denna enkätfråga. Nedan visas de svar som är anonymiserade.

- Svar 1: *Genom projekt där vi tillsammans med våra kunder ser vilka delar av ett byggprojekt där vi tillsammans kan minska klimatpåverkan. Tex genom återbruk och vid avetablering i projekten.*
- Svar 2: *Vi stödjer i omställ ingen till cirkulära materialflöden genom att tillgängliggöra cirkulära alternativ och förenkla mätning och uppföljning av klimatutsläpp*

- Svar 3: *Vi återanvänder returnerade betongelement genom krossa ner och blanda in i jungfrulig betong.*
- Svar 4: *Vi översätter komplex kemisk produktinformation för att påvisa om materialet möter vald kriteriesättning för en byggnad och säkerställer på sådant medvetna materialval.*

Klimatarena Stockholm

www.klimatarenastockholm.se

LinkedIn: Klimatarena Stockholm

Ett initiativ av

Länsstyrelsen
Stockholm

Medfinansieras av
Europeiska unionen